# EUROOPA PARLAMENT

*2004* *2009*

*Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon*

ESIALGNE
**2006/2078(INI)**

21.6.2006

# RAPORTI PROJEKT

Ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi soovitus nõukogule inimkaubanduse vastase võitluse kohta – ühtne lähenemine ja ettepanekud tegevuskava koostamiseks
(2006/2078(INI))

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

Raportöör: Edit Bauer

PR_INI

## SISUKORD

**lehekülg**

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK ..... 3

SELETUSKIRI ..... 9

## EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

**inimkaubanduse vastase võitluse kohta – ühtne lähenemine ja ettepanekud tegevuskava koostamiseks**
**(2006/2078(INI))**

*Euroopa Parlament*,

- võttes arvesse 1948. aasta inimõiguste ülddeklaratsiooni, eelkõige selle artikleid 4 ja 5, milles rõhutatakse, et orjakaubandus keelustatakse kõikides selle vormides;
- võttes arvesse 2000. aasta Euroopa Liidu põhiõiguste hartat[1], eelkõige selle artikleid 1, 4, 5 ja 6;
- võttes arvesse 1989. aasta ÜRO lapse õiguste konventsiooni, eelkõige selle artikleid 1, 7, 32, 34 ja 35; ning lapse õiguste konventsiooni 2000. aasta vabatahtlikku protokolli, mis käsitleb laste müüki, lapsprostitutsiooni ja -pornograafiat, eelkõige selle artiklit 3;
- võttes arvesse ÜRO 1979. aasta konventsiooni naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta[2] (CEDAW), eelkõige selle artikleid 5 ja 6;
- võttes arvesse riikidevahelise organiseeritud kuritegevuse vastast ÜRO konventsiooni täiendavat ÜRO 2000. aasta Palermo protokolli inimestega, eelkõige naiste ja lastega, kauplemise takistamise, sellise kauplemise vastu võitlemise ja selle eest karistamise kohta;
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu konventsiooni inimkaubanduse vastase tegevuse kohta, mille ministrite komitee 3. mail 2005. aastal vastu võttis;
- võttes arvesse Brüsseli deklaratsiooni inimkaubanduse takistamise ja selle vastu võitlemise kohta, mis võeti vastu 20. septembril 2002. aastal Euroopa konverentsil „Inimkaubanduse ärahoidmine ja selle vastu võitlemine – 21. sajandi globaalne väljakutse”;
- võttes arvesse 19. juulil 2002. aastal vastu võetud nõukogu raamotsust 2002/629/JSK inimkaubanduse vastu võitlemise kohta[3];
- võttes arvesse 22. detsembril 2003. aastal vastu võetud nõukogu raamotsust 2004/68/JSK laste seksuaalse ekspluateerimise ja lapsporno vastu võitlemise kohta[4];
- võttes arvesse 29. aprillil 2004. aastal vastu võetud nõukogu direktiivi 2004/81/EÜ elamisloa väljaandmise kohta kolmandate riikide kodanikele, kes on inimkaubanduse ohvrid või *kes on olnud seotud ebaseaduslikule sisserändele kaasaaitamisega, kuid teevad pädevate asutustega koostööd*[5];
- võttes arvesse nõukogu teatist 2005/C311/01, mis käsitleb ELi kava inimkaubanduse tõkestamise ja selle vastase võitluse heade tavade, standardite ning korra kohta[6];

[1] EÜT C 364, 18.2.2000.
[2] http://www.un.org/Overview/rights.html.
[3] EÜT L 203, 1.8.2002, lk 1.
[4] ELT L 13, 20.1.2004, lk 44.
[5] ELT L 261, 6.8.2004, lk 19.
[6] ELT C 311, 9.12.2005.

- võttes arvesse nõukogu järeldusi inimkaubanduse kohta, milleni jõuti justiits- ja siseküsimuste nõukogu 2725. kohtumisel 27. ja 28. aprillil 2006. aastal[1];

- võttes arvesse vabadust, turvalisust ja õigust käsitlevat Haagi programmi[2], mis kutsub nõukogu ja komisjoni üles töötama välja inimkaubanduse vastu võitlemise parimate tavade, standardite ja mehhanismide kava;

- võttes arvesse Euroopa Komisjoni poolt 2003. aastal moodustatud inimkaubanduse ekspertrühma 22. detsembri 2004. aasta aruannet ja soovitusi;

- võttes arvesse DAPHNE programme, mis võitlevad laste, noorte ja naiste vastase vägivalla vastu[3];

- võttes arvesse komisjoni raportit Euroopa Parlamendile ja nõukogule, mis põhineb nõukogu 19. juuli 2002. aasta inimkaubanduse vastase võitluse raamotsuse artiklil 10[4];

- võttes arvesse Europoli raporteid inimkaubanduse kohta, eriti selle 2005. aasta ELi organiseeritud kuritegevuse raportit[5];

- võttes arvesse Euroopa Nõukogu 2005. aasta aruannet organiseeritud kuritegevuse kohta – keskendumine majanduslike kuritegude ohule;

- võttes arvesse Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) konverentsi kaheksakümne seitsmendal istungjärgul (1999) vastu võetud konventsiooni nr 29 seoses sunniviisilise või kohustusliku tööga (1930) ja konventsiooni nr 182 seoses lapsele sobimatu töö ja muu talle sobimatu tegevuse viivitamatu keelustamisega;

- võttes arvesse ILO 2005. aasta ülemaailmset raportit „Ülemaailmne liit sunniviisilise töö vastu“ jätkuna ILO 2005. aasta töö aluspõhimõtete ja -õiguste deklaratsioonile;

- võttes arvesse 1997. aasta Euroopa inimõiguste ja biomeditsiini konventsiooni ning 2002. aasta inimelundite ja -kudede siirdamise lisaprotokolli artiklit 22;

- võttes arvesse Euroopa Nõukogu soovitust nr 1611/2003 elundikaubanduse kohta Euroopas;

– võttes arvesse Barbara Kudrycka poolt fraktsiooni PPE-DE nimel esitatud soovituse ettepanekut nõukogule inimkaubanduse vastase võitluse kohta – ühtne lähenemine ja ettepanekud tegevuskava koostamiseks (B6-0613/2005);

– võttes arvesse kodukorra artikli 114 lõiget 3 ja artiklit 94;

– võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni raportit ja väliskomisjoni, tööhõive- ja sotsiaalkomisjoni ning naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni arvamusi (A6-0000/2006),

A. arvestades, et inimkaubandust ei praktiseerita ainult seksuaalse ekspluateerimise eesmärgil, vaid ka tööjõu ekspluateerimise, ebaseadusliku lapsendamise, koduse sunnitöö ja elundite müümise eesmärgil, mis tähendab, et inimkaubanduse vastu

[1] http://www.cosilium.europa.eu.
[2] 2004. aasta novembris Euroopa Ülemkogu poolt heaks kiidetud Haagi programm.
[3] Otsus nr 293/2000/EÜ, otsus nr 803/2004/EÜ.
[4] KOM(2006)0187.
[5] www.europol.eu.int

võitlemine peab ulatuma tunduvalt kaugemale sunniviisilise prostitutsiooniga võitlemisest ja võtma arvesse kõiki seonduvaid ekspluateerimise ja rõhumise vorme;

B. arvestades, et inimkaubandus ei ole tingimata soospetsiifiline kuritegu, kuid valdav osa selle ohvritest on siiski naised ja tüdrukud;

C. arvestades, et hoolimata asjaolust, et ÜRO lapse õiguste konventsioon ütleb, et kõik lapsed tuleb pärast sündimist koheselt registreerida, on UNICEFi[1] andmetel üle poolte kõigist sündidest arenevas maailmas – välja arvatud Hiina – registreerimata (üle 50 miljoni lapse); need nähtamatud lapsed koos miljonite orbude ja tänavalastega on inimkaubanduse poolt kõige haavatavamad, olles kergeks saagiks ebaseaduslikule lapsendamisele või inimelunditega kaubitsemises kasutamisele;

D. arvestades, et juurdepääs ELi tööturule on keerukas või isegi piiratud ja ülereguleeritud ning samas on nõudlus tööjõu järele ilmselge, on tulemuseks ebaseaduslik ränne, salakaubavedu ja inimkaubandus;

E. arvestades, et inimkaubanduse suurtele kasumitele kohaldatakse tihti rahapesu, andes võimaluse muudele kriminaalsetele tegevustele ja lubades kurjategijatel saavutada majanduslikku, sotsiaalset või isegi poliitilist võimu;

F. arvestades, et nõudlus inimkaubanduse ohvriks langenud inimeste pakutavate teenuste järele on inimkaubanduse peamine liikumapanev jõud ning tugevdamata poliitilist tahet ja ühist jõupingutust selle murdmiseks ei ole ilmselt võimalik inimkaubandust peatada või isegi oluliselt vähendada[2];

G. arvestades, et ohvrite kiire tuvastamine on inimkaubanduse vastases võitluses olulise tähtsusega,

**1. edastab nõukogule järgmised soovitused:**

**Õiguslik raamistik ja õiguskaitse**

a) inimkaubanduse probleemi lahendamine nõuab ühtset poliitilist lähenemist (rände-, töö-, sotsiaal-, arengu-, välis-, naabrus- ja viisapoliitika valdkonnas) ning selle tulemusena inimkaubanduse kriminaalkuriteoks kuulutamist, jõudes vähemalt ELi õigusaktide standarditeni vastavalt nõukogu 19. juulil 2002. aastal vastu võetud raamotsusele inimkaubanduse vastase võitluse kohta;

b) nõukogu ja liikmesriigid peaksid inimkaubanduse vastase võitluse tegevuskava rakendamisel tugevdama inimõigustealast ja ohvrikeskset lähenemist;

c) liikmesriigid peaksid, kui nad seda juba teinud pole, ratifitseerima ja rakendama rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise ÜRO konventsiooni, selle täiendavat protokolli inimestega, eelkõige naiste ja lastega, kauplemise takistamise, sellise kauplemise vastu võitlemise ja selle eest karistamise kohta, ning Euroopa Nõukogu konventsiooni inimkaubanduse vastase tegevuse kohta;

[1] Maailma laste olukord 2006: eraldatud ja nähtamatud, UNICEF 2005.

2 Gabal, I. Potírání obchodu s lidmi v ČR a možnosti optimalizace bezpečnostní politiky státu, Tšehhi Vabariigi siseministeeriumi tegevuskava, 2006, Praha.

d) liikmesriigid peaksid võimalikult kiiresti rakendama nõukogu raamotsust inimkaubanduse vastu võitlemise kohta ja nõukogu direktiivi elamisloa kohta ning tagama juurdepääsu lühiajalisele riigis viibimise staatusele, sealhulgas ohvritele mõeldud mitte lühemale kui 30-päevasele järelemõtlemis- ja taastumisperioodile;

e) liikmesriigid peaksid täielikult ära kasutama nõukogu raamotsust 2005/212/JSK (mis käsitleb kuritegevusega seotud tulu, kuriteovahendite ja omandi konfiskeerimist[1]) osana võitlusest inimkaubanduse vastu;

f) liikmesriigid peaksid vastu võtma õiguslikke sätteid, pidades silmas piiratud kestusega elamislubade väljastamist inimkaubanduse ohvritele, hoolimata sellest, kas nad teevad uurimise kestel või kriminaalmenetluste tunnistajatena koostööd pädevate asutustega või mitte;

g) liikmesriigid peaksid minimeerima elundikaubanduse riski Euroopas, sealhulgas vähendama nõudlust elundikaubanduse järele, edendades tõhusamalt elundidoonorlust, säilitades rangeid õigusakte seoses elavate mittesugulastest doonoritega;

h) liikmesriigid peaksid parandama hetkeolukorra analüüsimist, rakendades ühtseid meetodeid võrreldavate andmete kogumiseks, eriti seoses kaubitsemisteede ja ohvrite kirjeldustega;

i) liikmesriigid peaksid järjekindlalt rakendama nõukogu inimkaubanduse vastase võitlemist käsitleva raamotsuse artiklit 4, et tagada juriidiliste isikute vastutuselevõtmist enda kasuks toime pandud õigusrikkumiste eest;

j) liikmesriigid peaksid vaagima rahvusvahelise tööinspektsioonide võrgustiku rajamist tööjõu ekspluateerimise vastu võitlemiseks; liikmesriigid peaksid kõnealuses valdkonnas tugevdama koostööd ja koordineerimist ELi tasandil;

k) liikmesriigid peaksid paremini kontrollima tööagentuuride ja hooajaliste tööliste värbamise agentuuride tegevust;

l) meetmed inimkaubandusega tegelemiseks peaksid kuuluma ühenduse pädevusse, et võiks saavutada kiiremat ja olulisemat edu;

**Takistamine ja nõudluse vähendamine**

m) haridus koolides, teabe jagamine ja avalikkuse teadlikkuse tõstmine inimkaubanduse kui vastuvõetamatu kuriteo kohta peaksid olema inimkaubanduse vastase võitluse elulise tähtsusega elemendid;

n) komisjon peaks hindama ja levitama parimaid tavasid nõudluse vähendamiseks inimkaubanduse ohvriks langenud inimeste pakutavate teenuste, seksuaalse ekspluateerimise või muud tüüpi kaubitsemise järele Euroopa Liidu liikmesriikides;

o) liikmesriigid peaksid rakendama meetmeid nõudluse vähendamiseks parimate tavade põhjal;

p) komisjon peaks 25. märtsi kuulutama inimkaubanduse vastaseks päevaks, et märkida orjakaubanduse kaotamist paljudes riikides üle maailma[2];

q) tuleks võtta meetmeid, et parandada õigusmehhanisme ohutuks rändeks, et tagada teabe

[1] ELT L 68, 15.3.2005, lk 49, artikkel 3.

kättesaadavus ohutute rändevõimaluste kohta ning et tagada menetluste läbipaistvus kui parimad viisid inimkaubanduse vähendamiseks;

r) komisjon ja liikmesriigid peaksid oma naabrus-, arengu- ja abipoliitikates arvestama meetmeid, mis käsitleksid inimkaubanduse algpõhjuseid päritolumaades, sealhulgas meetmeid laste registreerimise julgustamiseks, et vähendada nende ohustatust ebaseadusliku lapsendamise, sundabielude ja inimelunditega kaubitsemise kontekstis;

**Ohvrite kaitsmine**

s) komisjon ja liikmesriigid peaksid looma mitmekeelse tugiliini ühel Euroopa numbril eesmärgiga anda ohvritele esmast abi;

t) meetmed peavad tagama kaitse mitte ainult seksuaalse ekspluateerimise ohvritele, vaid ka tööjõu ekspluateerimise ja muud tüüpi kaubitsemise ohvritele;

u) komisjon ja liikmesriigid peaksid sätestama ja rakendama selged Euroopa standardid ja suunised ohvrite abistamise ja kaitsmise kohta, sõltumata nende suutlikkusest või valmisolekust esineda tunnistajatena, sealhulgas eristandardid laste õiguste kaitsmiseks ja ohvrite suunamise mehhanismi jaoks, tagamaks, et ohvrite tuvastamine oleks toetamise ja abistamise lahutamatu osa;

v) liikmesriigid peaksid ohvritele tagama lühi- ja/või pikaajalise abi kättesaadavuse; selline toetus peaks muuhulgas hõlmama kõigepealt spetsiaalseid varjupaiku majutuse võimalusega hilisemas etapis, arstiabiteenuseid ja nõustamist, õigusabi, teavet oma õiguste ja tunnistajatena esinevate ohvrite tähenduse kohta, keeleõppe- ja kutsekoolitusi, kultuuritutvustamise kursusi, rahalist abi ja abi töö leidmisel, sealhulgas spetsiaalset õiguslikku eestkostjat lastele;

w) liikmesriigid peaksid tagama ohvrite juurdepääsu haridusele, koolitusprogrammidele ja tööturule ning tagama ka nende inimõiguste kaitsmise tsiviil-, kriminaal- ja haldusmenetluste käigus ning juurdepääsu õiguskaitsevahenditele;

x) inimkaubanduse ohvreid ei tohiks koheselt päritoluriiki tagasi saata, kui on alust kahtlustada, et nad kannatavad suuremat kahju häbimärgistamise ja diskrimineerimise läbi või neid ohustab karistamine;

y) liikmesriigid peaksid oma õigusaktides ja ka oma haldustavades austama ÜRO lapse mõistet, st iga alla-18-aastane inimene;

z) liikmesriigid peaksid täielikult rakendama Haagi konventsiooni laste kaitsmise ja riikidevahelise lapsendamise alase koostöö kohta, et vältida ebaseaduslikku lapsendamist;

(aa) liikmesriigid peaksid tugevdama avaliku ja erasektori partnerlust ohvrite kaitse valdkonnas, sealhulgas nende tegevuse püsivat rahastamist;

**Tegevuste koordineerimine liikmesriigi ja ELi tasandil**

ab) liikmesriigid peaksid rajama ja tugevdama siseriiklikud inimkaubanduse vastased koordinatsioonistruktuurid ja püüdlema nende struktuuride rahvusvahelisse võrgustikku lülitamise poole;

ac) komisjon ja selle ekspertrühm peaksid algatama, edendama ja hindama inimkaubanduse uute suundade uurimist, eelkõige pidades silmas ELi inimkaubanduse vastast tegevuskava;

ad) liikmesriigid peaksid tugevdama ELi-sisest koostööd inimkaubanduse vastu võitlemiseks,

kaasates selliseid ELi asutusi nagu Europol, Eurojust ja Frontex;

ae) rahapesuvastane töökond, eriti tüpoloogiate töörühm peaks jätkama tööd seoses inimkaubandusega seotud rahapesumeetoditega;

2. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev soovitus nõukogule ja teavitamise eesmärgil komisjonile, liikmesriikidele ja ühinevatele riikidele.

## SELETUSKIRI

Vastavalt USA välisministeeriumi 2005. aasta aruandele inimkaubanduse kohta smugeldatakse üle rahvusvaheliste piiride ligi 600 000 kuni 800 000 meest, naist ja last aastas. Neist ligi 80% moodustavad naised ja tüdrukud ning ligi 50% on alaealised. Suuremat osa rahvusvahelistest ohvritest smugeldatakse ärilise seksuaalse ekspluateerimise eesmärgil. Teised hinnangud on isegi kõrgemad – ÜRO hinnangul on ohvreid aastas üle ühe miljoni, ILO räägib enam kui 1,2 miljonist smugeldatud lapsest. Euroopa Nõukogu usub, et inimkaubandus on suuruselt kolmas organiseeritud kuritegevuse poolt tekitatud raha allikas peale relvi ja uimasteid[1]. Siiski juhib 2005. aasta aruanne inimkaubanduse kohta tähelepanu ka inimeste murettekitavale orjastamisele tööjõu ekspluateerimise eesmärkidel.

Inimkaubanduse ohvrite hinnanguline hulk ELis on üle 100 000. (Siiski peaks statistikasse suhtuma väga ettevaatlikult, kuna inimkaubanduse kohta ei ole olemas usaldusväärseid andmeid). On oluline rõhutada, et kõige ohustatumad on naised ja lapsed. „Lapsed on inimkaubandusele eriti vastuvõtlikud kogemuse puudumise tõttu, täiskasvanutest, eriti sugulastest ja autoriteetsetest inimestest sõltumise ja nende usaldamise tõttu ning neil on vähem võimalusi ekspluateerivatest olukordadest pääsemiseks“[2]. UNICEFi viimane aruanne rõhutab registreerimata laste tohutut hulka, kes on inimkaubandusele kõige vastuvõtlikumad[3].

Käesolev raport põhineb ÜRO protokolli inimestega kauplemise takistamise, sellise kauplemise vastu võitlemise ja selle eest karistamise kohta rahvusvaheliselt tunnustatud määratlusel. Artikli 3 kohaselt on „inimestega kauplemine“ inimeste töölevõtmine, deporteerimine, loovutamine, varjamine või vastuvõtmine, kasutades selleks ähvardamist, jõudu või muid sundimise viise, röövimist, kelmust, pettust, võimu või kaitsetu seisundi väärkasutamist või maksete või hüviste andmist või saamist, et saavutada ühe isiku nõusolek teise isiku üle kontrolli omamiseks ekspluateerimise eesmärgil.
Ekspluateerimine hõlmab vähemalt teiste inimeste kasutamist prostituudina või muul viisil seksuaalse ekspluateerimise vorme, sunniviisilist tööd või teenuseid, orjust või orjusega sarnaseid tegevusi, sunnitööd või elundite eemaldamist.
Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon (IOM) rõhutab ka lastekaubanduse teiste vormide või peresisese kaubitsemise, näiteks kerjamise või kuritegelike tegevuste eesmärgil, sagenemise suurenemist.[4]

Kuigi inimestega kauplemist peetakse üldiselt jubedaks kuriteoks[5], ei ole seoses inimkaubandusevastase tegevusega rahvusvaheliste konventsioonide, eriti Euroopa Nõukogu konventsiooni ning ka direktiivide ratifitseerimine ja rakendamine rahuldav ning edeneb aeglaselt.

Kuna otsustav osa inimkaubandusest on olemuselt rahvusvaheline, on vaja tugevdada rahvusvahelist koostööd uurimise, teabevahetuse, ohvrite tuvastamise, õiguskaitse ja reintegreerimise valdkonnas. Kõnealuses koostöös peavad Europol, Eurojust, Frontex ja politseijuhtide töökond mängima olulisemat rolli.

Rahvusvahelised dokumendid rõhutavad inimõigustel põhinevat lähenemisviisi, keskendudes

[1] Selgitav aruanne Euroopa Nõukogu konventsiooni kohta seoses inimkaubandusevastase tegevusega, 2005.
[2] Teatmik õiguskaitseametnikele heade tavade kohta lastekaubanduse vastu võitlemisel, IOM, Viin, 2006.
[3] Maailma laste olukord 2006: eraldatud ja nähtamatud, UNICEF 2005.
[4] Ibid.
[5] Kõrgetasemeline konverents inimeste, eelkõige naiste ja lastega kauplemise vastu võitlemise kohta: takistamine-kaitsmine-süüdistamine, Viin, märts 2006.

peamiselt ohvrite kaitsmisele. Kuna inimõiguste rikkumise tõsidus süüdistuses alati ei avaldu, võivad ilmneda mõningad kahtlused, peamiselt tööjõu ekspluateerimise puhul, justkui peetaks inimkaubandust peamiselt inimõiguste rikkumiseks, millisel juhul süüdistus nõrgeneb[1].

Inimkaubanduse määratlused teevad selget vahet inimestega kauplemise ja salakaubaveo vahel. Mõned eksperdid peavad sellist vahetegemist illusoorseks; tegelikud tagajärjed ilmnevad sageli lõpus. „Meie teadmised nii salakaubaveo kui ka kauplemise kohta viitavad sellele, et neid oleks täpsem vaadelda kontiinumina, minnes sujuvalt teineteiseks üle läbi erinevate dimensioonide“[2]. Nimetatud kontekstis on ohvri selgel tuvastamisel väga oluline roll, kuna see võimaldab eristada inimestega kauplemist smugeldamisest. Kogemus näitab, et suutmatuses nende kahe mõiste vahel vahet teha käsitleb politsei inimkaubanduse ohvreid sageli kui salakaubana sisse toodud isikuid või ebaseaduslikke rändajaid.

Inimkaubandus hõlmab nii pakkuvaid kui ka nõudvaid jõude. Pakkumise poole peal võib peamiselt nimetada vaesust, töötust, soolist diskrimineerimist, vähemuste diskrimineerimist, hariduse puudumist ja korruptsiooni. Mõnede ekspertide arvamuse kohaselt on inimkaubanduse juhtivaks jõuks nõudlus. Turunõudlus – eriti seksiostjatelt – loob inimestega kaubitsejatele tugeva kasumimotivatsiooni, soodustades inimkaubanduse kasvamist. USA välisministeeriumi aruanne[3] rõhutab, et seal, kus õitseb prostitutsioon, õitseb ka keskkond, mis soodustab inimestega kauplemist. Muud uuringud rõhutavad sallivuse kõrget taset seoses sisse toodud tööliste ekspluateerimisega, ja seda kui sotsiaalselt aktsepteeritavat viisi teenuste või kaupade odavamaks muutmiseks.[4] Tundub, et muutmata avaliku arvamuse sallivust ja otsustamatust inimkaubanduse ohvrite pakutavate teenuste nõudluse suhtes, on meil vähe võimalusi saavutada inimkaubanduse vastases võitluses olulist paranemist.

Kuigi nõudluse kohta puuduvad põhjalikud teadmised ja andmed, tundub, et peamiseks takistuseks nõudluse kaotamisel ja otsustavate sammude astumisel lahenduse poole on abitus ja võib-olla ka poliitilise tahte puudumine. Mõned aruanded räägivad isegi korruptsiooni kõrgest tasemest otsustamisprotsessil nõudluse piiramise kohta[5].

[1] Gabal, I.: Potírání obchodu s lidmi v ČR a možnosti optimalizace bezpečnostní politiky státu., Tšehhi Vabariigi siseministeeriumi tegevuskava, 2006, Praha.
[2] Kelly, L.: Kriitiline mõtisklus uurimises… Väljaandes: Inimkaubanduse andmed ja uurimine: ülemailmne uuring, 2005, IOM.
[3] Aruanne inimkaubanduse kohta, juuni 2005, USA välisministeerium.
[4] Gabal, I. ibid.
[5] Gabal, I. ibid.